

DEPARTELE ȘI APROAPELE ASEMĂNĂTOR *

O lucrare de comparatistică literară întreprinsă cu intenția detectării afinităților și deosebirilor dintre două poete din spații culturale relativ îndepărtate și diferite întreprinde Cristina Maria Pipoș, autoarea cărții de față, cu titlul *Poezia confesiunii la Silvia Plath și la Mariana Marin*. Cercetătoarea încearcă, și reușește, să descopere unele surse comune ale gândirii lor poetice și stabilește o tipologie în funcție de care s-au conturat devenirile lor pline de originalitate – evoluții ca un dat vizibil și cu etape ferm conturate, nuanțările căpătate pe parcursul demersului privind atât tensiunea existențial-meditativă, cât și identitatea ființelor creatoare.

Cristina Maria Pipoș este convinsă de faptul că Silvia Plath și Mariana Marin nu suportă aplicarea niciunui fel de clișeu interpretativ, fiecare dintre ele conturând un univers dificil de analizat și sistematizat, cu atât mai mult cu cât amândouă au refuzat întreaga viață încatenarea în orice fel de sistem – social sau nu. Scopul vădit al lucrării este de a verifica ce au sau nu în comun cele două poete la nivelul modalităților inconștiente de ordonare a semnificațiilor textuale, care este substratul comun al operelor poetice.

Comparatista pleacă meticolos la drum și începe cu explicarea termenului de confesiune, prezentând evoluția accepției acestuia până la utilizarea în a denumi un nou stil poetic, acela de poezie a confesiunii. Sunt analizate rolul și locul confesiunii în creștinism, începuturile acesteia și evoluția în comunitate sub influența preotului, dar și raportul dintre public și privat în confesiune. Prezentării apariției confesiunii în poezie, dar și a confesiunii poetice în modernitate îi urmează o analiză a paradigmei poeziei confesiunii în secolele al XIX-lea și al XX-lea (nu sunt uitate jurnalele, ca exemple de confesiune literară sau personală).

Trecerea în revistă, destul de lungă, a predecesorilor acestui tip de poezie este însoțită de o expunere a caracteristicilor poeziilor confesiunii, așa cum au fost ele analizate de către criticii literari ai momentului, dar și în comentariile recente în domeniu. Sunt degajate astfel două elemente definitorii ale cercetării întreprinse aici: analiza poeziei masculine (reprezentată de Guillaume Apollinaire, Walt Whitman, Charles Baudelaire, Vladimir Maiakovski, W. B. Yeats, William Carlos Williams, W. H. Auden, Frank O'Hara, e. e. cummings, Seamus Heaney sau Ted Hughes) și a celei feminine (reprezentată de Anna

Ahmatova, Else Lasker-Schüler, Gabriela Mistral, Emily Dickinson, Maria Țvetaeva, Edith Södergran și Elizabeth Bishop). Punând în evidență trăsăturile poemelor de a exprima personalitatea, egocentrismul, revenirea și concentrarea pe sine și pe inexplicabila, eterna căutare a echilibrului, a centrului, Cristina Maria Pipoș își canalizează atenția către discutarea poeziei confesive din America anilor '60 și către conturarea caracteristicilor noului stil poetic prin Theodore Roethke, Robert Lowell, W. D. Snodgrass, Anne Sexton și John Berryman.

Se insistă apoi pe specificitatea trăsăturilor de gen ale poeziei, pe condiția femeii în societate și în intimitate, dar și pe felul în care aceasta se raportează la societatea contemporană. În sfârșit, se demonstrează că atât Sylvia Plath, cât și Mariana Marin transmit cititorului o notă acută de feminitate a mesajului poetic al confesiunii prin abordare temelor personale, intime ale iubirii, viziunii asupra bărbaților, condiției femeii sau a spațiului personal. Astfel, pentru a exprima autenticitatea existenței, din care modelul masculin de creație este eludat, atât Sylvia Plath, cât și Mariana Marin uzitează de persoana întâi, dar poeta româncă utilizează și artificii persoanei a doua. În privința universurilor poetice propriu-zise, sunt analizate motive comune, precum visul, moartea, apa, oglinda, grădina, trandafirul, manechinul și altele. Drept concept teoretic sunt luate în sprijin modalitățile de înțelegere a poeziei așa cum le-a expus Ezra Pound în Cum să citești: melopoeia, phanopoeia și logopoeia.

Demersul Cristinei Maria Pipoș este cu grijă conceput, întrucât opera fiecăreia dintre cele două poete nu a fost abordată în mod separat, astfel încât investigarea cu instrumentele criticii i-a permis mai lesnicios să-și confirme sau nu unele ipoteze de lucru. Altfel, am fi găsit un viciu fundamental de procedură al demersului, întrucât, practic, s-ar fi putut realiza două lucrări pe aceeași temă. Este motivul pentru care s-a preferat realizarea unei întreprinderi pe arii tematice, unde există o punere directă în față a operelor celor două poete. De câte ori se ivește prilejul, se fac pertinente și sintetice distingeri comparatiste, odată cu tragerea utililor concluzii de etapă. Și tot de fiecare dată sunt situate în timp și spațiu cele două poete cu universuri deosebite, cu priorități și preocupări distincte, dar care reușesc, dincolo de elementele sociale și

culturale care le diferențiază, să (se) comunice prin noțiuni identice.

Studiul *Poezia confesiunii la Silvia Plath și la Mariana Marin* comportă anumite elemente de noutate interpretativă, plecându-se câteodată de la ipoteze emise de criticile anglo-saxonă și românească de-a lungul anilor, dar puse acum într-o nouă lumină. Punctul forte al întreprinderii de față îl constituie preponderența analizei și punerea în ecuația critică. Nu există un decalaj valoric între partea teoretică, despre confesiuni – amplu fructificată și dublată de o densitate a trimiterilor bibliografice – și incursiunile analitice pe alocuri „mioape”, cu înălțări înspre sinteza impusă de titlul lucrării. Nucleul ideatic se articulează în partea aplicativă, Cristina Maria Pipoș știind unde să caute pentru a menține o cotă a interesului critic ridicată. Ea coboară înspre cauze și determinisme, decodează straturile de profunzime ale textului, iar citatele sunt bine alese și corect analizate. Deși demersul nu este polemic în esență, autoarea nu ezită să-și spună opiniile acolo unde se ivește prilejul și ajunge la concluzia că Silvia Plath și Mariana Marin și-au pus întreaga creație sub semnul confesiunii autentice. Și o creație, și cealaltă (aflate sub pecetea finală a sinuciderii) expun modele umane care sunt în căutarea centrului stabilizator. Unele eșuează total, altele doar parțial, dar tendința de bază rămâne încercarea întreprinsă. Ambele poete propun câteva fațete ale condiției umane ca model maleabil și niciodată definitiv încheiat în devenirea sa. Disputa dintre dimensiunea angelică și partea demonică a ființei omenești reprezintă mobilul deciziilor și acțiunilor lor.

Excursul argumentativ al studiului *Poezia confesiunii la Silvia Plath și la Mariana Marin* este însoțit de claritate și coerență, de un fond documentar și bibliografic bine utilizat în orizontul interpretativ dispus în structurare bipartită și escortat de paragrafe conclusive. Cristina Maria Pipoș se află în permanent dialog cu analizele anterioare asupra operelor supuse analizei și își conturează cu claritate, punctual, partea sa de contribuție. Iar această parte reprezintă o interpretare coerentă, de tip investigativ, care pune în evidență aspecte comune și distincte ale celor două originale universuri poetice.

* Prefață la cartea *Poezia confesiunii la Silvia Plath și la Mariana Marin*, în curs de apariție la Ed. Muzeul Literaturii Române, 2014)

De câte ori se ivește prilejul, se fac pertinente și sintetice distingeri comparatiste, odată cu tragerea utililor concluzii de etapă. Și tot de fiecare dată sunt situate în timp și spațiu cele două poete cu universuri deosebite, cu priorități și preocupări distincte, dar care reușesc, dincolo de elementele sociale și culturale care le diferențiază, să (se) comunice prin noțiuni identice.

„Dacă dragoste nu am, nimic nu sunt...”

Timpul nu mai are răbdare cu nimeni. Simțim cu toții cum se învârtosează. Poate de aceea, când am primit „Una pe inimă, una pe dos”, cartea prozatorului și poetului Adrian Voicu, apărută la editura *Tracus Arte*, București - 2014, m-am gândit dacă nu cumva o să-mi pierd vremea citind-o... Păi... Să coborâm cearșaful și să contemplăm statuia!

Prima parte a cărții poartă inspirat titlul „Poezii mai dichisite pentru suflete îndrăgostite” și deschide ușa larg receptorului către spațiul ludico-romantic, fără îndoială acesta fiind habitatul poetic în care autorul se simte cel mai bine. M-am surprins însă câteva poeme care ies oarecum din nota fixă a acestei sfere, destul de oaregene, de altfel. Texte care s-au luat de mână și au părăsit ritmul de bază pe care l-aș putea caracteriza din nou, romanticoglumeț (!) și s-au focusat pe un discurs romantic-altruist. Mă refer la: „Ancoră îmi ești și țărâm”, „Dimineată”, „Ieri”, „Noapte fără lună” și „Îmi ești”. Am identificat în poemele respective dispoziția către sacrificiu al sinelui pentru iubire, lipsa de condiționalitate, într-un cuvânt: jertfa. Și cum vorbeam despre omogenitate, am putea considera prima parte a acestui volum drept o declarație de dragoste continuă, în care versul clasic este destul de prezent, fapt care se situează antinomic față de

ceea ce se întâmplă în traficul poeziei momentului. (Se vor auzi destule claxoane, clar!) Deși există, după cum bine știm, niște constrângeri de ordin prozodic, Adrian Voicu iese în aplauzele mele din această bucată de partitură mai dificilă a propriei simfonii literare. Poezia din prima tranșă expusă de poet are un efect antidepresiv, oferă căldură emoțională, are accente optimiste, ludicul prestat nu este al loser-ului de serviciu (adică celebrul românesc haz de necaz), dimpotrivă, în și din textele lui toată lumea câștigă ceva.

În a doua parte a volumului, pe care poetul a numit-o categoric haios „Poezii naive pentru amorezi și dive”, lucrurile se mai schimbă... Ușa, despre care vorbeam la început, se scoate din țâțâni și se sprijină pe perete. Bag seama că nici așa nu e loc pentru ceea ce urmează. Ludicul din acut glisează spre cronic, vezi „Catren la 220 V”, „Ochelar”, „Paronim”, ș.a. (!), încet și sigur apar accentele erotice care bănuiesc că nu aveau cum să lipsească dintr-un astfel de episod... Iar în opinia subsemnatului, minusul acestui volum se află chiar aici, în partea a doua, care în mod paradoxal (deși ceva-cumva ne avertizează încă din titlu) se opune din punct de vedere „orientativ”, chiar din perspectiva abordării temelor (altruism-egoism/; romantism/ironie), căpătând pe

alocuri accente grotești și cel puțin pseudomisogine (vezi „Catren cu coarde” și „Păsărica ei”). Ei bine, s-ar putea ca această schimbare de macaz să fie în realitate un plus pentru alți receptori, cu o altă structură (probabil) genetică. Mărturisesc că sunt, de asemenea, texte în colajul „Poezii naive pentru amorezi și dive” în urma cărora am oftat și m-am întregat: de ce poetul nu le-a înregimentat în „primul batalion”? Mă refer desigur la: „Cum s-a-ntâmpnat de-am îndrăgît ploaia”, „Îmi plăcu fata” și „Serenadă umedă”.

„Dacă dragoste nu am, nimic nu sunt...”, citind cartea poetului Adrian Voicu, mi-am adus aminte de minunatele cuvinte ale Sfântului Apostol Pavel adresate Corintenilor, în epistola I. O fi puțin? O fi mult? Iată un fragment dintr-o poezie scrisă de poet care mi-a plăcut în mod deosebit și pe care o prezint ca argument solid pentru a-l așeza pe autor printre frumoșii poeți contemporani:

„Dragoste simplă, dragoste pură/ Dragoste suflet, dragoste gură/ Dragoste floare, dragoste măr/... Dragoste valuri, dragoste vânt/ Dragoste stele, dragoste legământ/ Dragoste șoaptă, dragoste catifea/ Dragoste viață, dragostea mea.” - din poezia „Dragoste” (pag 20).

COSTIN TĂNĂSESCU

